

S.C. ASSA STEFANEL & COMP S.N.C. MEDIAS

J32/1210/91; Cod Unic R 803832

Sediu central: str. G.Cosbuc nr. 15, tel.844.738;

Birouri: str.Ghetii nr. 5, tel./fax:0269-843.660;

E-mail: assastefanel@yahoo.com

1/4

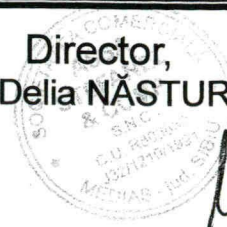
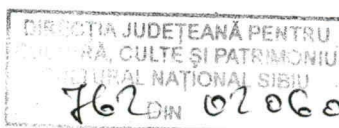
STUDIU DE DELIMITARE A ZONELOR DE PROTECȚIE ȘI REGULAMENT LOCAL DE URBANISM

aferent P.U.G. com. CÎRȚA jud. SIBIU

BENEFICIAR: Primăria com. Cîrța, jud. Sibiu

Mediaș
mai 2005

Director,
ing. Delia NĂSTURĂȘ

J32/1210/91; Cod Unic R 803832
Sediu central: str. G.Cosbuc nr. 15, tel.844.738;
Birouri: str.Ghetii nr. 5, tel./fax:0269-843.660;
E-mail: assastefanel@yahoo.com

COLECTIV DE ELABORARE

arh. Andrei PÎCĂ

ing. Corneliu NĂSTURĂȘ

red. Adriana SABĂU

[Handwritten signature of Andrei Pîcă]
[Handwritten signature of Corneliu Năsturăș]
[Handwritten signature of Adriana Sabău]

DIRECTOR,
ing. Delia NĂSTURĂȘ

BORDEROU

- A.   PIESE SCRISE**
PAGINA DE TITLU
COLECTIV DE ELABORARE
BORDEROU
MEMORIU
REGULAMENTUL LOCAL DE URBANISM - ZONA DE PROTECȚIE
- B.   PIESE DESENATE**
ZONĂ DE PROTECȚIE - LOCALITATEA CÎRȚA
- C.   ANEXE**
ANEXA FOTO - LOCALITATEA CÎRȚA

Întocmit,
arh. Andrei PÎCĂ

MEMORIU

Cap. 1. DATE GENERALE

1.1. **Denumirea lucrării**

STUDIU DE DELIMITARE A ZONELOR DE PROTECȚIE ȘI REGULAMENT LOCAL DE URBANISM aferent P.U.G. comuna CÎRȚA, jud. SIBIU

1.2. **Beneficiar:**

Primăria comunei Cîrța, jud. SIBIU
Județul Sibiu, comuna CÎRȚA

1.3. **Elaborator documentație:**

S.C. „ASSA ȘTEFĂNEL & COMP” S.N.C. MEDIAȘ, jud. SIBIU

1.4. **Data elaborării:**

mai 2005

CAP. 2. OBIECTUL LUCRĂRII

Prezenta documentație a fost întocmită conform legislației în vigoare, în vederea obținerii avizului Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Sibiu.

Documentația odată aprobată, devine instrument juridic al administrației publice locale.

Prevederile Studiului și ale Regulamentului de Urbanism aferent devin obligatorii pentru toți factorii și pe baza acestora se pot emite Certificate de Urbanism și Autorizații de Construire.

Cap. 3. LOCALIZAREA COMUNEI

3.1. Cîrța - centru administrativ

3.2. Poienița - sat aparținător

Comuna Cîrța (în a cărei componență administrativă intră și satul Poienița) se întinde pe un perimetru de 2890 ha¹, în Depresiunea Făgărașului, din care doar 1/3 se desfășoară pe teritoriul județului Sibiu. Această unitate geo-morfologică, cunoscută și sub numele de *Țara Oltului*, este una bine conturată, poziționată între munții din sud și podișul de la nord; situată în zona de confluență a pârâului Cîrțișoara cu Oltul, principalul râu care drenează această zonă, are aspectul unei câmpii în trepte (rezultat – în bună măsură - al acțiunii afluenților acestuia din urmă, care datorită curgerii lor rapide din munte au un grad relativ mare de eroziune și depunere) în care partea cea mai coborâtă are cel mult 350 - 400 m. și se prezintă sub forma unei fâșii înguste de 3 – 4 km. Terenul se înalță apoi sub forma unor gruiuri - care treptat prind forma unei rame deluroase -, până la înălțimea de 500 m..

Localitatea este amplasată geografic la 47 km. E de Sibiu, municipiul reședință de județ, și la 32 km. V de Făgăraș; accesul în comună este făcut – până la ieșirea din Scoreiu – prin drumul european E 68 (principala arteră rutieră care traversează ținutul și stabilește comunicația cu zona Văii Hârtibaciului). De aici, legătura până în Cîrța este asigurată printr-o cale de acces de importanță secundară, respectiv drumul județean DJ 105 D. Mai departe, spre cealaltă așezare aparținătoare comunei, Poienița, se ajunge – până în satul Noul Român (com. Arpașu de Jos) - pe drumul comunal DC 47 (care trece Oltul) și de acolo, prin DC 46..

La nord, Cîrța are ca vecini comunele Marpod și Chirpăr, în celelalte puncte cardinale limitele fiindu-i marcate de comunele Cîrțișoara (sud), Arpașu de Jos (est) și Porumbacu de Jos și Nocrich (vest).

Datorită poziției geografice a țării și sub influența formei lanțului carpat, *clima* județului, și implicit a Depresiunii Făgărașului, este una temperat-continentală, cu valori medii anuale care variază între 9,4° C pe Valea Oltului și 0° C pe culmile cele mai înalte.

Verile sunt calde, cu precipitații dese (media anuală este de aproximativ 650 mm), iar iernile reci, cu strat de zăpadă stabil; umezeala medie anuală este de 75%.

Principalul râu care străbate zona, cu numeroși afluenți atât de dreapta cât și de stânga, este Oltul; datorită – în special - celor din urmă (Arpașu, Cîrțișoara, Porumbacu, etc.), în ținutul

---

¹ Halmaghi – Mureșan - Ionașcu 1999, p. 3.

la care ne raportăm în rândurile de față acesta înregistrează cea mai mare valoare a densității râurilor din țară ($1,4 \text{ km./hm}^2$)².

Condițiile generale de mediu, resursele acestuia – propice dezvoltării unor activități umane – au condus la valorificarea economică a zonei situate în proxima vecinătate a așezării încă cu mult timp înainte de zorii erei creștine. Astfel, principalele ocupații ale locuitorilor au fost – și sunt și în prezent – agricultura și creșterea animalelor (Cîrța dispune de importante rezerve de teren folosite ca pășuni și fânețe)³.

ISTORICUL COMUNEI

CAP. 4. ATESTĂRI DOCUMENTARE ȘI EVOLUȚIE ISTORICĂ

4.1. Cîrța

Având în vedere aceste considerente, putem spune că includerea comunei în repertoriul localităților cu descoperiri arheologice datate chiar din preistorie nu poate surprinde pe nimeni. Dovezile arheologice ale manifestărilor umane - mărturii ale epocilor și civilizațiilor dispărute - s-au descoperit în localitate mai ales în preajma mănăstirii cisterciene, cu ocazia diferitelor cercetări istorice efectuate aici și a unor lucrări de restaurare; în cele ce urmează vom proceda la trecerea lor succintă în revistă, după cum urmează:

- între ruinele mănăstirii medievale cisterciene s-a găsit un celt de bronz (sfârșitul epocii bronzului)⁴;
- în același punct, lângă zidul bisericii, a fost descoperit (1802) un mic depozit de bronzuri (din seria celor cu fază neprecizată) compus dintr-o căldare cu toartă dublă, răsucită, câteva ceșcuțe, o spadă scurtă și o figurină; probabil că aceste piese, în prezent pierdute, sunt legate de celtul menționat anterior⁵;

---

² Badea – Caloianu - Dragu 1971, p. 31-32; Ghinea 1988 (I), p. 121; Luca – Pinter - Georgescu 2003, p. 20.

³ Halmaghi-Ionașcu-Mureșan 1999, p. 12.

⁴ Luca – Pinter – Georgescu 2003, p. 76.

⁵ Orbán 1868, p. 88; Petrescu-Dâmbovița 1977, p. 147; Luca – Pinter – Georgescu 2003, p. 77

- cu ocazia lucrărilor agricole, la *Fântâna lui Blasiu* au ieșit la iveală bulgări de zgură de fier, pe o suprafață relativ mare, alături de materiale ceramice dacice⁶.
- pe locurile numite de localnici *Făgetul Cetății (Várbrükke)*, *Poarta Cetății (Várkapu)*, *Izvorul Cetății (Varcsargó)*, *Lacul Cetății (Várhalastava)*, cercetătorii amintesc despre existența unei circumvalații de pământ. Întrucât nu s-au făcut cercetări, epoca nu poate fi precizată⁷.

Populația rămasă aici după părăsirea Daciei de către romani (271 – 274 d. Chr.) a trăit organizată în mici comunități sub forma obștilor sătești până la cucerirea maghiară a Transilvaniei; cu toate acestea însă, geneza și evoluția acestei comunități rurale în adevăratul sens al cuvântului este legată indisolubil de așezarea în acest ținut a sașilor (de la mijlocul secolului al XII-lea până la sfârșitul celui de-al XIII-lea), fenomenul colonizării – în ansamblul unui proces mai amplu – aflându-și rădăcinile istorice în situația economico-socială și politică generală a spațiului german din perioada menționată⁷, pe de o parte, dar și în aceea a teritoriilor ce urmau a fi ocupate, care, fără îndoială, ofereau condiții mai bune. Popularea cu etnici germani (sosiți din cele mai diferite zone – Flandra, Valonia, Luxemburg, Saxonia, etc.) s-a realizat în etape și pe un teritoriu destul de larg (ținutul Sibiului, districtul Brașov, regiunea Bistriței și teritoriile din jurul Mediașului). Deja, în a doua jumătate a veacului colonizarea era suficient de extinsă pentru ca primele informații scrise despre comunitățile săsești să apară; noile așezări erau situate atât pe *Fundus Regius*, în marea lor majoritate, cât și pe latifundii nobiliare și proprietăți mănăstirești.

O primă atestare documentară a localității - al cărei nume în izvoare apare, de-a lungul timpului, cu transcrieri diferite (*Kerc*, *Kerz*, *Kierz*, *Candela*, sau, în vechea denumire românească, *Crța Săcească*) – a avut loc în anul 1202, când aici a fost întemeiată – de călugării veniți de la mănăstirea din Igriș (dioceza Cenad) - mănăstirea cisterciană (*abbatia beatae Mariae Virginis de Candelis*).

În cursul aceluiași secol, numele îi apare în legătură cu o serie de evenimente mai importante, legate exclusiv de activitatea călugărilor cistercieni („călugării cenușii”)⁸, între care documentele menționează dania făcută mănăstirii de magistrul Gocelinus - satul *Michelsberg* (*Cisnădioara*) și “dealul Sf. Mihai” (1202) -, anul 1264, când abația este luată sub protecția autorității imperiale și supușii abației obligați să plătească impozite împăratului, anii 1272 și 1299, când protecția imperială este reconfirmată, precum și anul 1300 când Elisabeta, văduva

---

⁶ Glodariu – Iaroslavschi 1979, p. 24; Luca – Pinter – Georgescu 2003, p. 77.

⁷ Orbán 1868, p. 68; Marțian 1920, p. 132; Roska 1942, p. 59, nr. 49.

⁸ Nägler 1992, 84.

lui Herbord von Winz, lasă călugărilor din Cîrța cinci mărci de argint. În plus izvoarele ne informează și despre faptul că în anul 1241 mănăstirea este distrusă de mongoli, situație în care se afla încă la 1264.

Apariția Ordinului Cistercian în Transilvania și implicit a ctitoriilor acestuia, sunt asociate în mare parte relațiilor de căsătorie dintre dinastia regilor Arpadieni și casele princiare din Europa, în cazul de față franceze. Spre exemplu, fondarea abației Igrîș (Egresch) de pe Mureșul inferior se datorează Annei de Châtillon, prima soție a regelui Bella al III-lea, în filiație directă Pontigny.

Bisericile cisterciene din Franța, în primul rând Cîteaux și bisericile surori Pontigny, Morimond și La Ferte au fost la început mici construcții care s-au dezvoltat și adaptat cu timpul pretențiilor administrative; totuși, planul inițial nu a fost schimbat: culoarul în cruce a rămas locul geometric central al construcției. Pe partea de nord a acesteia se află biserica, întotdeauna o bazilică cu trei nave, iar la est, în continuarea transeptului, se află sacristia și sala cu capitel plasată deasupra dormitorului monahului (adesea peste o trapă legată direct cu culoarul). Urmează pasajul spre construcțiile exterioare (grădini și acareturi) și reședința zilnică a monahului –*Parlatorium*-ul. În colțul drept al acestuia, respectiv în aripa de sud a culoarului, se află sala de mese –*Refectorium*-ul, flancat de o parte de *Caldarium*, singura încăpere încălzită, iar de cealaltă de bucătărie. Aripa de vest a culoarului adăpostește aproape întotdeauna corpul de locuințe al călugărilor, cu sala de mese la parter și dormitoarele la etaj. Acestea nu aveau ieșire sau ferestre spre culoarul pe unde mergeau călugării hirotonisiți.

În multe biserici această aripă era despărțită de culoar printr-un pasaj, așa numita „străduță bisericească”. Tot în apropierea bucătăriei se aflau și spațiile de depozitare (cămărilor).

Suprafața acareturilor este determinată în funcție de necesități și de datele topografice.

La o sută de ani de la răspândirea sa în Franța, goticul timpuriu burgund a pătruns în Transilvania prin Ordinul Cistercian, care a întemeiat pe malul Oltului, **la Cîrța**, o mănăstire analoagă celor din Europa centrală, **abbatia beatae Maria Virginis de Candelis**. Întrucât la mijlocul secolului al XIII-lea mănăstirea se bucura deja de un renume, este cert faptul că o primă variantă constructivă a sa a fost realizată înainte de invazia mongolă. Vârsta ei nu poate fi determinată cu precizie, însă se știe că numele ei apare pentru prima oară într-o dispoziție din capitolul general despre Cîteaux, din 1216, iar a doua în documentele regelui Andrei al II-lea, din anul 1223, prin care se atesta donația călugărului Gocelinus, care ar fi dat bisericii, „cu mult timp înainte”, o fâșie de pământ situată, se pare, între Olt și pârâul Arpaș. Potrivit cronicilor cisterciene, biserica ar fi luat naștere în anul 1202, adică (cel mai târziu) în timpul succesorului regelui Bela al III-lea, Emmerich (1196 - 1204), începându-se aici construcția unei biserici în stil romanic. Aceasta presupune (lucru confirmat de săpăturile arheologice) că la început au fost

inițiate lucrări pentru ridicarea unei biserici romanice, care însă nu au fost continuate deoarece nu erau în concordanță cu spiritul epocii (caz similar bisericii din Altenberg, unde biserica în stil gotic timpuriu a fost construită pe fundamentele unei construcții romanice).

O altă ipoteză susține că biserica gotică a fost construită pe ruinele bisericii romanice după distrugerea acesteia de către invazia mongolă, fapt contrazis de indiciile stilistice și de forma arhitectonică a edificiilor învecinate.

Bazilica trinavată de la Cîrța are planul în sistem *leyat*, de factură romanică, cu traveea navei centrale corespunzând la două travee laterale. Careul central se prelungește spre nord și sud în brațele transeptului.

Planul se remarcă prin asemănarea cu abația Loc-Dieu din sudul Franței și cu San Martino al Cimino din Viterbo, situată în nordul Italiei, ambele filiații din Pontigny. Planul este acoperit cu boltă sexpartită pentru nava principală și transept, careul și navele laterale fiind acoperite cu bolti în cruce. De-a lungul pereților, ogivele se sprijină pe console tipic cisterciene. Caracteristice sunt și cele două rânduri de ferestre, cele de jos înalte, cele de sus cu trafor patulob sau hexalob. Cornișa, pe console, este și ea o particularitate a bisericilor cisterciene.

Astăzi, se păstrează corul și o parte din transeptul abației (din 1721 consacrate ca spațiu liturgic), nava principală, unde sunt înmormântați eroii din primul război mondial, lapidariul, zidul corpului de est și casa parohială, construită în aripa claustrului.

Cistercienii, în misiunea lor sfântă, au edificat pretutindeni replici ale planului ideal al *Mănăstirii Cisterciene*; nu întotdeauna mijloacele, împrejurările sau timpul au îngăduit ca lucrarea să fie definitivată. Este și cazul abației de la Cîrța. Totuși, planul acesteia se apropie în mare măsură de rigorile planului ideal: careu, capele, nartex, sacristie, sala capitulară, anticameră, culoar, parlatorium, dormitorium, spațiul abatelui, calentarium, rectorium, bucătărie, magazie, refectoriumconversi, fântână.

Mănăstirea, cu întregul complex de clădiri, se situează la sud de bazilică, fiind dispusă în jurul unui spațiu dreptunghiular, având la nord ca delimitare biserica, iar spre vest un zid de incintă.

Încă de la început, abația a constituit un element integrant al comunității politice săsești în ce privește ordonanțele și economia regalității. Arhitectural, se poate spune că mănăstirea a contribuit substanțial la răspândirea stilului gotic din prima sa fază și formarea goticului transilvan.

După alungarea Cavalerilor Teutoni, Andrei al II-lea pune sub patronajul Cistercienilor din Cîrța cele mai importante localități ale Teutonilor: Feldioara (Marienburg), Prejmer (Tartlau), Sânpetru (Petersburg), Hărman (Honigberg). În afară de aceste localități, bisericile Sfântul Bartolomeu (Brașov), cele din Cristian (Neustadt) – este vorba despre localitatea situată în

județul Brașov -, Ghimbav (Weidenbach), Hălchiu (Heldsdorf) și până la Sic, în nordul Transilvaniei, cea mai de nord ctitorie influențată de abația de la Cîrța, datorează o anumită fază a evoluției lor acesteia.

Temeinicia și splendoarea ctitoriilor cisterciene relevă credința călugărilor în existența veșnică a acestora. Piatra a fost asamblată în așa fel încât să formeze un univers ordonat, în care omul și toate celelalte lucruri să se identifice cu Creatorul lor. Modelarea pietrei a însemnat pentru cistercieni reprezentarea intelectuală a credinței în Dumnezeu.

O dată cu dezvoltarea abației de la Cîrța și mai ales după largirea influențelor politice în urma alungării Teutonilor din Transilvania, rolul deținut de aceasta a crescut simțitor; nu trebuie uitat importantul summu-m de cunoștințe și de tehnologie pe care aceste abații le dețineau și le colportau – desigur, în interiorul ordinului - în întreg arealul unde ființau.

Ca și în Franța și peste tot unde s-au fondat mănăstiri cisterciene, ele reprezentau centre de difuziune a cunoștințelor tehnice, în primul rând prin aplicarea practică (moara de cereale, piua de bătut postavul, tăbăcăria, irigații, drenaj, etc., toate acestea prin exploatarea forței hidraulice, și, desigur, și alte meșteșuguri de obicei suficiente pentru buna funcționare a întregului complex).

Pe de altă parte, cistercienii au reintrodus munca fizică în mănăstirile lor, „pentru a nu trăi de pe urma sudorii săracilor”, cum se exprimau ei înșiși. De asemenea, noile mănăstiri se construiau în văi neprimitoare, ceea ce presupunea lucrări susținute de amenajare a teritoriului. În acest context, mențiunile mai târzii referitoare la exploatarea supușilor mănăstirii reclamă o evidentă alterare a principiilor originare ale ordinului și care, astfel, ar putea justifica, printre altele, desființarea abației de către regele Matei Corvin (1474).

Fără îndoială că viața localității timpurii Kerc/Kerz este indisolubil legată de abația cisterciană; dovadă stă și o mărturie care amintește că în urma unui atac devastator al turcilor și în condiții de foamete călugării au sacrificat vitele mănăstirii pentru a sprijini sătenii de pe domeniu.

Pe lângă satul Cîrța, domeniile abației mai cuprindeau localitățile Apoș, Cisnădioara, Cloașterf, Colun, Cornățel, Criț, Feldioara, Meșendorf și Rucăr.

În secolul al XV-lea satul Cîrța face parte din domeniile orașului Sibiu. Între 1264 și 1464 regalitatea maghiară confirmă de încă doisprezece ori drepturi și extinderi ale abației pentru a sprijini acest avanpost al misiunii catolice a ordinului, atât în planul luptei împotriva turcilor cât și a numeroaselor dispute confesionale și teritoriale cu schismaticii. Secolul al XIV-lea aduce, mai ales spre sfârșitul său, frecvente violări ale drepturilor țăranilor, ceea ce a atras litigii și răzvrătiri ale iobagilor din satele care aparțineau de aceasta, conflicte tot mai des mediate de către regalitate. Așa s-a întâmplat în 1322, în 1359 - când Sibiul intervine într-o dispută cu satul

Săcădate - și în 1418, când regele Sigismund somează abația să nu-i mai împovăreze pe coloniști (totuși, acesta reconfirmă drepturile mănăstirii asupra celor 10 sate). Cu timpul, se demonstrează tot mai clar contradicția între *libertas Cibiniensis* și patronajul abației asupra acestor sate.

Ca urmare a unuia dintre numeroasele incursiuni turcești, pe la 1440, abația mamă de la Igrîș este foarte probabil distrusă definitiv. Nu după mult timp de la acest eveniment, datorită stării de criză a mănăstirii și a supușilor săi și a raidurilor turcești, uneori aliați cu „schismaticii”, regele Matei Corvin subordonează abația (1469) administrației celor Șapte Scaune, iar în 1474 o desființează, transferându-i toate drepturile Bisericii Sfânta Maria din Sibiu, care îndeplinea rolul fostei Prepozituri.

În secolul al XVI-lea, datorită deselor războaie și epidemii, populația așezării a fost completată pentru prima dată cu țărani români (legat de acest aspect, trebuie să menționăm că în documentul din anul 1223 emis de regele Andrei al II-lea, în care, printre altele, se confirmau privilegiile și posesiunile călugărilor din Cîrța, se vorbește despre faptul că românii au fost alungați din această regiune în timpul voievodului Benedict - 1202-1206, 1208-1209 -, deci curând după înființarea mănăstirii. "Aceasta înseamnă că românii băștinași au fost alungați nu de pe teritoriul din dreapta Oltului, cum s-a crezut în general, ci de pe posesiunea donată între Olt și munți⁹; dealtfel, în 1222, în privilegiul de confirmare deținut de teutoni se arată că teritoriul ce le fusese donat se învecina cu "Terra Blacorum". În concluzie, elementul autohton românesc nu a dispărut de pe domeniul acordat mănăstirii din Cîrța, în special la sud de așezare continuând să existe obști românești, mai ales la Streza Cîrțișoara și Oprea Cîrțișoara, denumiri date după juzii celor două sate. Mai târziu, la 1322, ambele apăreau sub un singur nume – Kerch Olachorum -, spre deosebire de mănăstire – Kerch -, locuită de călugări și țărani sași¹⁰); acest lucru se va repeta și se va generaliza în secolul al XVIII-lea pentru ca, treptat, populația românească să devină majoritară.

Grupat inițial la mică distanță de mănăstire, cu o piațetă centrală, satul s-a dezvoltat ulterior (sec XVIII-XIX), constituind o structură de tip rețea alungită spre sud-sud-est, la început prin două străzi paralele, una principală, cealaltă secundară și cu numeroase ramificații care reprezintă faza nouă a evoluției urbanistice.

---

⁹ Binder 1964, p. 317.

¹⁰ Năgler 1997, p. 63.

3.3. Poienița

Prima atestare documentară a așezării are loc în anul 1357, când este pomenită *Corlathteluke*¹¹; de-a lungul timpului numele său apare în documente cu transcrieri diferite: *Oláhtyúkos*, *Konrandsdorf*, *Hühnendorf*, *Hienendref*. Situat la 5 km N de Cârța, dincolo de Olt, cătunul are în prezent o populație de 18 de locuitori, fiind lipsit de facilitățile pe care le presupune un standard de viață modern (apă curentă, canalizare, rețea de gaz, centrală telefonică).

Vechea sa denumire românească este *Găinari* sau *Găinariu*, fiind fără îndoială locuit de o populație românească - din secolul al XIX-lea -, foarte probabil și anterior acestuia. Din păcate acest nucleu a fost foarte puțin cercetat, deși ar putea oferi informații interesante în special pentru evoluția populației românești din zonă.

CAP. 5. REPERE DEMOGRAFICE

În prezent comuna Cârța are o populație de 933 locuitori (după ultimul recensământ efectuat în anul 2002), 915 în Cârța și 18 în Poienița. Analiza structurii populației stabile în perioada 1930 – 2003 arată că, deși trendul demografic a fost la un moment dat puternic descrescător - în special în rândul populației de origine germană și cu precădere între anii 1990 – 1992 când din comună s-a plecat masiv, fie în străinătate, fie la oraș – fenomen care, de altfel, a fost unul generalizat la nivelul întregii țări, situația, deși se menține, nu este îngrijorătoare, în ultimii ani acesta echilibrându-se sensibil; excepție face satul aparținător, care tinde spre dispariție.

Pentru mai buna înțelegere a situației demografice, iată câteva date statistice referitoare la numărul și structura etnică a populației de-a lungul secolului XX:

1930 : populație totală 1183; români – 682; germani –446; maghiari – 17; romi – 36; alte – 2;
1956 : populație totală 1376; români – 881; germani –398; maghiari – 19; romi – 75; alte – 3;
1966 : populație totală 1468; români – 956; germani –494; maghiari – 9; romi – 8; alte – 1;
1977 : populație totală 1487; români – 746; germani –509; maghiari – 11; romi – 220; alte – 1;
1992: populație totală 1116; români – 817; germani – 198; maghiari – 11; romi – 90; alte - \.

---

¹¹ Luca – Pinter – Georgescu 2003, p. 166.

CAP. 6. DESCRIEREA MONUMENTELOR ISTORICE

6.1. Cîrța

Mănăstirea cisterciană este înscrisă pe *Lista Monumentelor Istorice din județul Sibiu/1991* la poziția 33B, nr. 270, fiind încadrată în categoria A, aceea a Monumentelor și Siturilor Arheologice, cu o valoare excepțională; în prezent se mai păstrează **corul**, transformat în Biserică parohială luterană și **ruinele capelei** – transformată la rândul ei în sacristie - **și ale mănăstirii**, toate componentele având o valoare culturală **mare**.

Întemeiată în anul 1202 de ordinul călugărilor cistercieni (creat între anii 1098 -1113 prin desprinderea din ordinul benedictin a unei dizidențe în frunte cu Robert de Citeaux – în lat.

Cistercium – și Bernard de Clairvaux, acesta era organizat ca un ordin de misionari, agricultori și constructori, bucurându-se de un mare prestigiu în lumea medievală occidentală, catolică. În secolul XIII dețineau aproximativ 1800 mănăstiri, stilul arhitectonic propriul lor fiind caracterizat prin sobrietate, absența turnurilor și folosirea absidelor pătrate. De asemenea, tot datorită lor, în Transilvania s-a răspândit tipul de *biserică-sală*, cu sanctuarul pătrat și boltit în cruce pe ogive¹²) în așa-numita *terra Blachorum et Bissenorum*, **beatae Mariae Virginis de Candelis** a fost construită inițial din lemn, către anul 1330 vechile clădiri începând să fie înlocuite cu altele din piatră, în stilul gotic-burgund, propriu acestui ordin; incendiată de mongoli în 1241 - 1242, a fost reconstruită către anul 1250, fiind considerată drept **primul monument al goticului timpuriu din Transilvania**.

Biserica este o bazilică cu trei nave, transept și cor poligonal, flancat cu câte două capele de plan dreptunghiular; în transept și în nava centrală bolțile sunt separate, aspect evidențiat de profilaturile stâlpilor. De-a lungul pereților ogivele stau pe coloane specific cisterciene, iar cele două rânduri de ferestre – cele de jos înalte, cele de sus circulare și împărțite în câte șase lobi – sunt și ele tipice acestui ordin. O altă particularitate a arhitecturii cisterciene o constituie cornișa – dispusă pe console.

Construcția a fost începută pe axa E – V, ceea ce se poate observa extrem de clar din evoluția detaliilor arhitectonice. Fațada de V, inclusiv portalul, a fost ridicată după anul 1300, în stilul goticului matur.

---

¹² Drăguț 1976, p. 96.

Mănăstirea este poziționată la S de biserică, clădirile fiind grupate în jurul unui spațiu destul de larg, dreptunghiular, delimitat la N, așa cum am arătat deja, de biserică, la E și S de clădiri, iar la V de un zid de împrejmuire. Clădirea dinspre E poartă încă urmele vechilor bolți în cruce, atât la parter cât și la etaj, iar în unele ferestre poate fi încă recunoscut stilul romanic.

Cercetările din zona nordică a transeptului au dus la descoperirea unor morminte de inhumație din secolele XIII – XV (datarea a fost asigurată de inventarul acestora) și a unor fundații aparținând primei biserici (neterminate). Se păstrează și urme de cromatică exterioară, la ancadramentele ferestrelor, friza cornișei, la contraforturi.

Mănăstirea a avut mult de suferit de pe urma incursiunilor turcești din prima jumătate a secolului XV; în acest context, la care se adaugă aspectul deloc de neglijat al decadenței morale ce se instaurase în interiorul acesteia, ea va fi desființată în a doua jumătate aceluiași secol, de regele Matei Corvin (1474)¹³.

În prezent, pe lângă ruinele deja menționate se mai păstrează – în curtea casei parohiale – o piatră cu profilatură romanică ce pare să provină de la o cristelniță.

Importanța abației de la Cîrța se regăsește în influențele diverse pe care le-a exercitat asupra spațiului transilvan, din punct de vedere politic, economic, stilistic și, nu în ultimul rând spiritual.

De asemenea, din această localitate pe ***Lista Monumentelor Istorice din județul Sibiu/1991*** mai este înscrisă – la categoria Monumente și Ansambluri de Arhitectură, poziția 33B, nr. 271 –, datorită elementelor de arhitectură vernaculară tradițională, specifice zonei, casa de la nr. 216, datată în anul 1827.

6.2. Poienița

Deși nu este înscrisă pe *Lista Monumentelor Istorice din județul Sibiu/1991*, Biserica Ortodoxă din Poienița este datată 1874-1882, ctitor fiind preotul ortodox Găinaru, așa cum reiese dintr-o inscripție săpată în piatră în partea vestică; o pisanie pe fondul proscomidiei amintește pe preotul Nicolae Huiu și soția sa Paraschiva, care au participat la edificarea bisericii împreună cu alți credincioși contribuabili.

---

¹³ Roth 1905, p. 27-32, pl.I/1-2; Hekler 1937, p. 17; Vătășianu 1959, p. 98-105; Rusu și colab. 2000, p. 96-99; Luca – Pinter – Georgescu 2003, p. 77-78.

CAP. 7. ZONE DE PROTECȚIE

7.1. Considerații generale ale zonelor de protecție

Conform art. 1 alin (2) din Legea nr. 5/2000, zonele de protecție sunt definite ca "zone naturale sau construite, delimitate geografic și/sau topografic, care cuprind valori de patrimoniu natural și/sau cultural și sunt declarate ca atare pentru atingerea obiectivelor specifice de conservare a valorilor de patrimoniu."

Tipurile de **zone protejate** derivă din natura și gruparea valorilor conținute, din specificul și din încadrarea juridică a acestora:

- determinate de un monument istoric/monument al naturii și zona de protecție aferentă;
- determinate de un ansamblu istoric sau sit istoric/arie naturală sau sit natural și zona de protecție aferentă;
- determinate de o sumă de elemente care necesită protecție și se constituie într-o suprafață protejată (centre și zone istorice urbane sau rurale, căi de comunicație, alte amenajări valoroase/rezervații naturale).

Zonele construite protejate reprezintă zone din teritoriul administrativ al orașelor și comunelor în care construcțiile, cadrul natural și activitățile umane prezintă calități (istorice) a căror protejare reprezintă un interes public. Aceste zone se definesc și se delimitează prin studii istorice, arhitecturale, urbanistice, peisagistice, etc. și prin planuri urbanistice ale zonelor construite protejate, integratoare ale acestora. Ele se instituie prin hotărâri ale Consiliilor Locale și se protejează prin acțiunea acestora și a celorlalți protectori legali.

Zonele construite protejate instituite în jurul unor monumente istorice acoperă toate categoriile de monumente, ansambluri și situri arheologice, istorice, arhitecturale, artistice, peisagistice, indiferent de poziția lor în teritoriile orașelor și comunelor și de poziția lor pe teren (la suprafața solului, subterane sau subacvatice).

După natura interesului public, aceste zone protejate construite pot fi:

- de interes național (dacă sunt generate de un monument istoric clasat în grupa valorică A ("monumente istorice de valoare națională și universală");
- de interes local (dacă sunt generate de un monument istoric clasat în grupa valorică B ("monumente istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local")).

Aceste tipuri de zone protejate se instituie prin hotărâri ale Consiliilor Locale, având la bază documentații de urbanism.

În cazul în care asupra unei zone protejate, organismele internaționale instituie (la propunerea statului român) o protecție internațională, zona se poate considera de interes internațional (ex.: UNESCO - Lista patrimoniului mondial, natural și cultural). Protecția internațională se poate institui, de asemenea, din oficiu, fără consultarea statelor (ex.: UNESCO – Lista monumentelor în pericol).

Zonele construite protejate instituite pentru protejarea patrimoniului construit se compun din totalitatea bunurilor imobile care necesită protecție. În funcție de natura obiectului protecției pot fi:

- centre istorice;
- zone istorice.

Zonele protejate instituite pentru protejarea patrimoniului urban sau rural nu conțin în mod obligatoriu imobile clasate ca monumente istorice.

Aceste tipuri de zone protejate se stabilesc prin hotărâri ale Consiliilor Județene sau locale, având la bază documentații de amenajarea teritoriului (PATJ) sau de urbanism (PUG+RLU) și se instituie prin Hotărâri ale Consiliilor Locale, pe baza documentațiilor de urbanism (PUZCP + RLU).

În cazul zonei construite protejate instituite în jurul unui monument istoric, aceasta cuprinde monumentul, ansamblul sau situl clasate, împreună cu zona de protecție aferentă.

Stabilirea suprafețelor acestor tipuri de zone are în vedere, în ordine:

- Stabilirea bunurilor de patrimoniu;
- Delimitarea zonelor de protecție ale bunurilor clasate;
- Delimitarea zonei protejate generate de bunurile clasate ca învăluitoare a tuturor zonelor de protecție ale bunurilor de patrimoniu clasate.

În cazul zonelor construite protejate instituite pentru protejarea patrimoniului construit, acestea reprezintă suma valorilor grupate care necesită protecție.

Stabilirea suprafețelor acestor tipuri de zone se realizează în următoarele etape:

- Studiul istoric general desfășurat pe o arie mai mare pe care se presupune situarea zonei construite protejate;
- Definirea și delimitarea zonei construite protejate;
- Studiul istoric zonal conținând o analiză complexă a elementelor componente și precizarea valorii lor, precum și propuneri privind atitudinea față de acestea;
- Studiul urbanistic general, specific planurilor urbanistice zonale (conform conținutului-cadru și al metodologiei de elaborare a documentațiilor de urbanism), având ca principal scop determinarea relației zonei protejate cu întregul organism urban;

- Concluzii asupra studiilor anterioare, concretizate în delimitarea definitivă a zonei construite protejate.

Delimitarea zonelor construite protejate se face pe limite existente de parcele și se recunoaște în documentația scrisă și desenată, fie prin menționarea numerelor poștale sau cadastrale, fie prin menționarea numelor proprietarilor, fie după alte elemente reperabile pe teren (ex.: maluri de ape, linii electrice etc.)

În cazul de față, ca de altfel în majoritatea satelor transilvănene, s-au păstrat structuri rurale istorice care prezintă un real risc de degradare și care au nevoie de instituire de zone protejate. Parcelarul istoric păstrat fără modificări majore precum și amplasarea majorității gospodăriilor situate pe acesta.

În pofida modificărilor care au afectat negativ elemente ale fondului construit din localități sau amplasări total defavorizate de noi construcții în perimetrul acestor zone cu valoare istorică semnificativă, nu a fost afectată caracteristica de unitate morfologică a acestora. Pentru evitarea acestor intervenții nefericite în astfel de situații trebuie instaurat regimul de zonă protejată și elaborarea ulterioară a unui PUZCP și a regulamentului aferent. Intervențiile perturbatoare cel mai des întâlnite asupra obiectelor fondului construit tradițional sunt intervenții asupra golurilor de la fațadă, asupra finisajelor, a acoperișurilor. De asemenea, se poate observa și amplasarea de locuințe de dată mai recentă (începutul sec. XX și perioada interbelică), cu elemente decorative specifice, care se integrează armonios, în cea mai mare parte a cazurilor, cu fondul construit tradițional respectând gabaritele și modul de amplasare pe parcelă.

7.2. Descrierea localității, a zonelor de protecție și a limitelor propuse

7.2.1. CÎRȚA

a) Descrierea localității

Localitatea este situată pe malul stâng al râului Olt la confluența acestuia cu pârâul Cârțișoara de-a lungul căruia s-a dezvoltat. Așezarea inițială s-a conturat la mică distanță de mănăstire în jurul unei piațete centrale, extinzându-se apoi odată cu un nou aflux de populație germană (sec. XVIII-XIX) spre est și sud-est de-a lungul pârâului Cârțișoara. Această dezvoltare a localității s-a realizat în spiritul tradițional al satelor transilvănene cu fronturi continui la stradă și grădini în spate, pe un parcelar păstrat în mare majoritate până astăzi. Extinderile ulterioare ale localității (sfârșit de sec. XIX – început de sec. XX) s-au realizat de-a lungul a ceea ce a devenit azi strada principală, pe axa nord-sud, și au păstrat pe cât posibil același mod de

parcelar cu cel anterior folosit, obținându-se astfel un tot unitar bine încheiat morfologic și care face obiectul zonei studiate.

b) Tipuri de case

- case parter cu soclu înalt amplasate la stradă cu latura scurtă, cu fronton trapezoidal sau triunghiular străpuns de două ochiuri înguste și cornișă construită cu țiglă deasupra celor 2 sau 3 ferestre, cu sau fără poartă boltită din zidărie, cu elemente decorative baroce și neoclasică – sec. XIX;
- case parter cu soclu înalt amplasate la stradă cu latura lungă, cu 3-6 ferestre, acoperite în două ape cu coama paralelă cu strada, pivnițe cu bolți din cărămidă sau piatră, cu porți boltite din zidărie, cu elemente predominant neoclasică la tâmplărie, ancadrame ferestre și bosaje de colț – sec. XIX;
- case parter, parter și mansardă nou construite pe locul celor tradiționale puternic degradate sau reconstruirea lor cu elemente nespecifice: acoperișuri în 4 ape, lucarne, goluri, finisaje neadecvate – ex. clădirea primăriei.

c) Zone afectate de transformări

- zona de locuințe, prin schimbarea destinației pentru servicii, ateliere, etc. sau construirea și modificarea unor case rezultând o arhitectură nespecifică zonei.

d) Obiective din zona de protecție

- biserica evanghelică (mănăstirea cisterciană) – monument istoric, sec. XIII;
- casa nr. 216 – monument istoric, 1827;
- biserica ortodoxă .

7.2.1. POENIȚA

a) Descrierea localității

Satul Poenița se situează pe partea stângă a pârâului cu același nume, pe un teren denivelat nefavorabil locuirii și activităților agricole. Nefiind niciodată o așezare cu populație numeroasă, Poenița a cunoscut o oarecare dezvoltare de-a lungul vremii, nesemnificativă totuși pentru a putea fi una de durată, satul cunoscând o decădere în ultimele decenii ce a dus la depopularea masivă a acestuia. Ca fond construit satul se prezintă cu o organizare foarte rarefiată neexistând un front bine încheiat la stradă, cu parcele de forme dezordonate și foarte diferite între ele. Majoritatea caselor se află într-o stare avansată de degradare multe din ele fiind prăbușite sau demolate. Ca urmare a acestui fapt, la care se adaugă restrângerea intravilanului localității cu aproape 50% și a lipsei chiar și unei zone centrale, nu putem vorbi în satul Poenița de o instituire de zonă protejată pe nici un criteriu.

REGULAMENT LOCAL DE URBANISM - ZONA DE PROTECȚIE

Art.1. Funcțiunea dominantă a zonei: locuirea.

Art.2. Funcțiunile complementare admise ale zonei:

- instituții publice și servicii (administrație, cultură, învățământ, sănătate, cult, comerț);
- comerț alimentar / nealimentar cu mărfuri de folosință curentă;
- mici activități de producție, nepoluante, care nu necesită transport mare de mărfuri sau materii prime, ateliere meșteșugărești;
- anexe gospodărești;
- adăposturi pentru animale de capacitate redusă;
- circulații pietonale, carosabile, parcaje;
- spații verzi amenajate;
- construcții și amenajări de echipare edilitară.

Utilizarea funcțională a terenurilor în cadrul zonei

Art.3. Utilizări permise: toate tipurile de construcții și amenajări care corespund funcțiunii zonei și îndeplinesc condițiile prezentului regulament:

- locuințe individuale, extinderi la clădirile existente, mansardări, supraetajări, anexe gospodărești;
- construcții necesare funcțiunilor complementare a zonei;
- schimbarea destinației unor construcții în conformitate cu funcțiunea dominantă a zonei sau cu funcțiunile complementare;
- amplasarea unor construcții provizorii (chioșcuri, scene în aer liber, terase);
- amplasarea de firme, reclame comerciale, bannere, panouri publicitare;
- amplasarea de rețele tehnico-edilitare, extinderea și modernizarea celor existente;
- lucrări de modernizare rețea stradală.

Art.4. Utilizări interzise:

- unități de producție industrială de orice tip;
- unități de prestări servicii poluante;
- adăposturi pentru efective mari de animale;
- nu se admite amplasarea cuplată de obiective cu funcțiuni conflictuale care se pot afecta reciproc.

Condiții de amplasare și conformare a construcțiilor

Art.5. Orientarea construcțiilor de locuit față de punctele cardinale se va face astfel încât să asigure însorirea și iluminatul natural corespunzător normelor sanitare. În cazul parcelărilor, construcțiile de locuințe individuale vor fi orientate astfel încât pentru cel puțin jumătate din numărul încăperilor de locuit să se respecte regula însoririi minime de 1 ½ h la solstițiul de iarnă.

Art.6. Amplasarea față de drumurile publice a construcțiilor ce adăpostesc obiective de interes public va avea în vedere asigurarea accesului pietonal direct, a accesului carosabil de serviciu și a parcajelor necesare în funcție de specificul obiectivului, fără stânjenirea circulației pe drumul public.

Orice construcție în zona de protecție a drumurilor publice va fi autorizată numai cu condiția ca aceasta să nu influențeze buna desfășurare a circulației, și cu avizul serviciului de Administrare a Drumurilor din cadrul C.J. Se interzice amplasarea în zona drumurilor a panourilor de reclamă și publicitate.

Art.7. Construcțiile vor conserva structura morfospațială specific rurală, prin amplasarea lor în regim închis cu posibilitatea accesului în adâncime printr-un gang sau semi închis cu clădirea amplasată pe o parte a parcelei.

Art.8. Amplasarea construcțiilor noi în interiorul parcelei se va face cu respectarea distanțelor minime obligatorii față de limitele laterale și posterioare (0,60 m pentru fațadele fără goluri, 1,90 m pentru fațadele cu goluri), conform Codului Civil, precum și a distanței minime între clădiri, necesare intervențiilor în caz de incendiu (3,00 m).

Art.9. Condiții de echipare edilitară:

Se va asigura posibilitatea racordării tuturor clădirilor la rețelele publice tehnico-edilitare existente și viitoare.

Se va urmări, pe cât posibil, desființarea stâlpilor și consolelor electrice.

Toate cablurile și conductele aferente rețelelor edilitare vor fi amplasate, pe cât posibil, subteran. Instalațiile de gaz metan vor fi amplasate subteran, iar contoarele și regulatoarele vor fi mascate astfel încât să nu afecteze fațadele.

Art.10. Dimensiunile parcelelor pe care vor fi amplasate obiectivele de utilitate publică ce se vor dovedi necesare pentru comunitate, vor fi stabilite prin P.U.Z.C.P., recurgându-se la expropriere sau schimb de teren, pentru a trece suprafețele necesare în domeniul public al comunei.

Art.11. Lucrările de modernizare, extindere, supraetajare se vor putea autoriza fără a se recurge la elaborarea P.U.Z.C.P. sau P.U.D. cu condiția încadrării în procedurile prezentului regulament.

Art.12. Înălțimea construcțiilor va fi de maximum 2 nivele, dintre care ultimul se recomandă a fi mansardat (S+P, S+P+M, S+P+1). Construcțiile vor fi prevăzute cu acoperișuri tip șarpantă. Pentru locuințe se admite și un singur nivel.

Art.13. Aspectul exterior al construcțiilor va fi în acord cu funcțiunea acestora și în spiritul zonei în care sunt amplasate. Se interzice utilizarea tablei de orice fel, a azbocimentului la învelitori și a culorilor stridente la finisajele construcțiilor din zona centrală.

Se vor utiliza următoarele materiale:

a) pentru învelitori – țiglă;

b) pentru finisaje:

- tencuieli drișcuite;
- tâmplărie din lemn;
- zugrăveli cu var sau vopsea lavabilă în culori pastel, inspirate din cele existente;
- vopsitorii în ulei.

În zona istorică, toate elementele care dau aspectul exterior al construcției, vor fi adaptate la specificul arhitecturii locale. Sunt interzise elemente constructive și ornamentale care nu respectă specificul arhitectural al zonei.

Art.14. Paleta cromatică, conformarea fațadelor și amplasarea golurilor la construcțiile din zona centrală vor fi prevăzute de așa manieră încât să asigure unitatea ansamblului și concordanta cu specificul arhitecturii locale. Anexele vizibile din stradă se vor armoniza ca finisaje și arhitectura cu clădirea principală.

Art.15. Terenurile ce cuprind obiective de interes public vor avea împrejurimi transparente sau gard viu cu înălțimea de maximum 0,80 m, cu un soclu opac de cel mult 0,30 m înălțime.

Art.16. Autorizarea construcțiilor este permisă numai dacă este posibil accesul pietonal și carosabil din rețeaua stradală, fie prin servitute de acces. În mod excepțional se poate autoriza construirea fără acces asigurat, numai cu avizul unității teritoriale de pompieri. Accesele și curțile de serviciu, precum și parcajele care nu sunt destinate publicului vor fi amplasate pe cât posibil, astfel încât să nu fie vizibile din spațiul public. Poziționarea concretă a acestora se va face prin P.U.Z.C.P., iar autorizațiile de construire se vor elibera numai însoțite de Avizul de specialitate a reprezentanților în teritoriu a Ministerului Culturii și Cultelor.

Art.17. Procentul maxim de ocupare a terenului în cadrul parcelelor, care cuprind obiectivele noi de interes public va fi de cel mult 70%, iar în cazul locuințelor, de 40%.

Abrevieri bibliografice

- Badea – Caloianu – Dragu 1971 - L. Badea, N. Caloianu, Gh. Dragu, „Județul Sibiu”, București 1971.
- Binder 1964 - P. Binder, „Considerații istorice cu privire la primele așezări românești amintite în documentele medievale (localizarea lui „Kerch Olachorum”)”, în *Anuarul Institutului de istorie din Cluj* (VII), Cluj-Napoca 1964.
- Drăguț 1976 - V. Drăguț, „Dicționar Enciclopedic de Artă Medievală Românească”, București 1976.
- Ghinea 1988 - D. Ghinea, „Enciclopedia geografică a României” (R-Z), 3 , București 1988.
- Glodariu – Iaroslavschi 1979 - I. Glodariu, E. Iaroslavschi, „Civilizația fierului la daci (secolele II î. Chr. – I d. Chr.)”, Cluj-Napoca, 1979.
- Halmaghi – Mureșan – Ionașcu 1999 - M. Halmaghi, D. Mureșan, C. Ionașcu, „Cârța”, Sibiu 1999.
- Hekler 1937 - A. Hekler, „Ungarische Kunstgeschichte”, Berlin 1937.
- Luca- Pinter – Georgescu 2003 - S.A. Luca, Z. Pinter, A. Georgescu, „Repertoriul arheologic al județului Sibiu”, Sibiu 2003.
- Marțian 1920 - I. Marțian, „Repertoriu arheologic pentru Ardeal”, Bistrița 1920.
- Nägler 1992 - Th. Nægler, „Așezarea sașilor în Transilvania”, București 1992.
- Nägler 1997 - Th. Nægler, „Românii și sașii până la 1848”, Sibiu 1997.

Orbán 1868	- B. Orbán, „Szekélyföld lúrása történelme régészeti termerzettrai és népismei szempontból”, Budapesta 1868 (2).
Petrescu-Dânbovița 1977	- M. Petrescu-Dâmbovița, „Depozitele de bronzuri din România”, București 1977.
Roska 1942	- M. Roska, „Erdely Regeszeti Repertoriuma”, Cluj-Napoca 1942.
Roth 1905	- S. Roth, „Geschichte der deutschen Baukunst in Siebenbürgen”, Strassburg 1905.
Rusu și colab. 2000	- A. A. Rusu, N. Sabău, I. Burnichioiu, V. Leb, M. M. Lupescu, „Dicționarul Mănăstirilor din Transilvania, Crișana și Maramureș”, Cluj-Napoca 2000.
Vătășianu 1959	- V. Vătășianu, „Istoria artei feudale în Țările Române”, 1, București 1959.